

AC-110

April-2016

M.A., Sem.-IV

508 : Sanskrit

ऐतरेय ब्राह्मणतः शुनःशेषाख्यानमा मध्यमव्यायोगं च ।

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) नीयेनामांथी गमे ते अेक इकरानो अनुवाड करो : 8

Translate any **one** paragraph of the following :

(1) नानाश्रान्ताय श्रीरस्तीति रोहित शुश्रूम ।

पापो नृषद्वरो जन इन्द्र इच्चरतः सखा ॥

चरैवेति चरैवेति वै मा ब्राह्मणोऽवोचत् । इति ह द्वितीयं संवत्सरमरण्ये चचार । सोऽरण्याद् ग्राममेयाय । तमिन्द्रः पुरुषरूपेण पर्येत्योवाच ।

पुष्पिण्यौ चरतो जडघे भूष्णुरात्मा फलग्रहिः ।

शरेऽस्य सर्वे पाप्मानः श्रमेण प्रपथे हताः ॥

(2) तस्मा अपरं शतं ददुः । तं स नि नियोज । तस्मा उपाकृताय नियुक्तायाऽऽप्रीताय पर्यग्निकृताय विशसितारं न विविदुः । स होवाचाजीगर्त सौयवसि । मह्यमपरं शतं दत्ताहमेनं विशसिष्यामीति । तस्मा अपरं शतं ददुः । सोऽसिं निःशान एयाय । अथ ह शुनःशेष इक्षांचक्रेऽमानुषमिव वै मा विशसिष्यन्ति हन्ताहं देवता उपधावामीति ।

(B) नीयेनामांथी गमे ते अे असंदर्भ समञ्जवो : 6

Explain any **two** of the following with reference to context :

(1) पुत्रो मे जायतां तेन त्वा यजा इति ।

(2) अहमेषामेकेनात्मानं निष्क्रीणा इति ।

(3) स उषसं तुष्टावात उत्तरेण तृचेन ।

(4) स ह देवरातो वैश्वामित्र आस ।

2. (A) नीयेनामांथी गमे ते अे श्लोकोनो अनुवाड करो. 8

Translate any **two** of the following :

(1) तरुण-रविकर-प्रकीर्ण-केशो भ्रुकुटिपट्टोज्ज्वलपिङ्गलायताक्षः ।

सतडिदिव घनः सकण्ठसूत्रो युगनिधने प्रतिमाकृतिर्हरस्य ॥

(2) इदं हि शून्यं तिमिरोत्करप्रभैर्नगप्रकारैरवरुर्धदिकपथम् ।

खगैर्मृगैश्चापि समाकुलान्तरं वनं निवासाभिमतं मनस्विनाम् ॥

- (3) मध्यमोऽहमवध्यानाम् उत्सिक्तानां च मध्यमः ।
मध्यमोऽहं क्षितौ भद्र ! भ्रातृणामपि मध्यमः ॥
- (4) आक्राम्य राक्षसमिमं ज्वलदुग्ररूप –
मुग्रण बाहुबलवीर्यगुणेन युक्तम् ।
एष प्रयाति शनकैरवधूय शीघ्र –
मासारवर्षमिव गोवृषभस्सलीलम् ॥

(B) नीयेनाभांथी गमे ते भे ससंदर्भं सभञ्जवो :

6

Explain any **two** of the following with reference to context :

- (1) अतिक्रामति मातुः आहारकालः ।
(2) अहो स्वजनवात्सल्यमस्य ब्राह्मणबटोः ।
(3) पित्रोरनिष्टः कस्येदानीं प्रियः ।
(4) भो वृकोदर ! रक्षितमस्मत्कुलं, स्वकुलमुद्धृतं च ।

3. (A) 'मध्यमव्यायोग' नुं नाट्यकृति तरीके मूल्यांकन करो.

7

Evaluate 'मध्यमव्यायोगः' as a drama.

अथवा / OR

नीयेनाभांथी गमे ते भेक पर नोंध लओ :

Write a note on any **one** of the following :

- (1) 'मध्यमव्यायोगः' – शीर्षक
Title – मध्यमव्यायोगः ।
(2) 'मध्यमव्यायोग'भां भासनी संवादकला.

The art of dialogue of Bhāsa in मध्यमव्यायोगः ।

(B) 'मध्यमव्यायोग' ना आधारस्रोत तरीके शुनःशेषाभ्यानने मूलवो.

7

Evaluate शुनःशेषाख्यान as a source of 'मध्यमव्यायोगः' ।

अथवा / OR

मध्यमब्राह्मणपुत्र तथा शुनःशेषनी व्यक्तितरेभा पर नोंध लओ.

Write a note on characters of मध्यमब्राह्मणपुत्र and शुनःशेष ।

4. (A) वैदिक उपाभ्यानो द्वारा मानवसमाजने प्राप्त थता संदेश विशे नोंध लओ.

7

Write a note on the message to the human society as depicted in 'वैदिक उपाख्यान' ।

अथवा / OR

पुरुरवा-उर्वशी उपाभ्यान विशे समीक्षात्मक नोंध लओ.

Write a critical note on पुरुरवा-उर्वशी उपाख्यानम् ।

(B) નીચેનામાંથી ગમે તે એક પર નોંધ લખો :

7

Write a note on any **one** of the following :

(1) બ્રહ્મા-સાવિત્રી ઉપાખ્યાનનું અર્થઘટન

The interpretation of બ્રહ્મા-સાવિત્રી ઉપાખ્યાનમ્ ।

(2) ઈન્દ્ર-વૃત્રાસુર ઉપાખ્યાનનું રૂપક

The Myth of ઈન્દ્ર-વૃત્રાસુર ઉપાખ્યાનમ્ ।

5. નીચેનામાંથી ગમે તે સાત પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો :

14

Answer the following questions in brief : (any **seven**)

- (1) શુનઃ શેષ આત્મરક્ષણ માટે કોની-કોની સ્તુતિ કરે છે ?
- (2) શુનઃ શેષાખ્યાનની ભાષાગત વિશેષતાઓ જણાવો.
- (3) ઐતરેય બ્રાહ્મણ કયા વેદ સાથે સંકળાયેલું છે ?
- (4) ભાસે કુટુંબમાં જયેષ્ઠપુત્રનું શું મહત્ત્વ દર્શાવ્યું છે ?
- (5) ઘટોત્કચના પાત્રમાં ભાસે કયા ગુણો ઉપસાવ્યા છે ?
- (6) ભીમ-ઘટોત્કચ યુદ્ધમાં કોની જીત થાય છે ?
- (7) પુરુરવા-ઉર્વશી આખ્યાન કયા ગ્રંથોમાં મળે છે ?
- (8) ચ્યવનોપાખ્યાનનું કથાવસ્તુ શું છે ?
- (9) દેવાસુર સંગ્રામ આખ્યાનમાંથી શો બોધ પ્રાપ્ત થાય છે ?

